

POSTANOWIENIE

Dnia 9 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania L. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Ostrowie
Wielkopolskim
o ustalenie ubezpieczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 9 października 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 6 października 2023 r., sygn. akt III AUa 676/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od L. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Ostrowie Wielkopolskim 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wpostępowaniu kasacyjnym, z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 6 października 2023 r. oddalił apelację L. sp. z o.o. w K. (dalej jako płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 30 maja 2023 r., oddalającego wniesione przez płatnika składek odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Ostrowie Wielkopolskim z dnia 23 lutego 2023 r. stwierdzającej, że J. M. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca u płatnika składek w okresie od 2 kwietnia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. z podstawą wymiaru składek wynoszącą: w kwietniu i czerwcu 2020 r. - 0,00 zł, w maju 2020 r. - 2.584 zł, w lipcu 2020 r. - 1.317 zł, w sierpniu 2020 r. - 1.496 zł, we wrześniu 2020 r. - 1.088 zł, w październiku 2020 r. - 1.334,50 zł, w listopadzie 2020 r. - 1.334,50 zł, w grudniu 2020 r. - 1.436,50 zł.

Powyższy wyrok odwołujący się zaskarżył skargą kasacyjną. W podstawach skargi podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego, a mianowicie art. 9 ust. 2c i ust. 4a ustawy systemowej, przez ich wadliwą wykładnię, co w konsekwencji doprowadziło do ich błędnego zastosowania; art. 9 ust. 2c i ust. 4a ustawy systemowej, przez ich niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji zobowiązanie skarżącego do opłacenia składek ubezpieczenia emerytalnego, rentowego i wypadkowego za ubezpieczonego, podczas gdy tego rodzaju zobowiązanie składkowe w ogóle nie powstało.

W oparciu o przedstawione zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty, a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na oczywistą zasadność wniesionej skargi oraz na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, a także wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. W jego ocenie brak jest podstaw do przyjęcia za Sądem Apelacyjnym, że zgodnie z art. 9 ust. 4a ustawy systemowej zastrzeżenie „odsyłające” do ust. 2c tego przepisu powoduje, że zleceniobiorca uprawniony do emerytury lub renty pozostający równocześnie w stosunku pracy nie będzie

podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia tylko wówczas, gdy wynagrodzenie uzyskiwane przez niego w ramach stosunku pracy osiągnie kwotę co najmniej równą kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 18 ust. 4 pkt 5a ustawy o systemie ubezpieczeń). Zdaniem skarżącego, zleceniobiorca-emeryt będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu umowy zlecenia, o ile nie pozostaje równocześnie w stosunku pracy z innym pracodawcą. Z uwagi na powyższe rozbieżności w wykładni przepisów prawa, które budzą poważne wątpliwości interpretacyjne, złożenie przedmiotowej skargi kasacyjnej jest uzasadnione, a wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania zasługuje na uwzględnienie.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od skarżącego na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez autora skargi, jaki konkretnie przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 Nr 12, poz. 151; 15 października 2002 r., II CZ 102/02,

LEX nr 57231; 29 lutego 2024 r., I CSK 995/23, LEX nr 3707247). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z: 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 Nr 13, poz. 5; 4 kwietnia 2024 r., I USK 172/23, LEX nr 3701076). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124; 22 maja 2024 r., II USK 240/23, LEX nr 3735929). Twierdzenie o występowaniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących owo zagadnienie (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lipca 2024 r., III USK 117/23, Legalis nr 3104717).

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą, w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie (postanowienia Sądu Najwyższego z: 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; 9 stycznia 2008 r.,

III PK 70/07; 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859; 18 czerwca 2024 r., III USK 228/23, LEX nr 3730484).

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej wnioskodawcy do rozpoznania.

W pierwszej kolejności trzeba zwrócić uwagę, że skarżący we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania łączy przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Tymczasem, już tylko z samej przedstawionej wyżej istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje potrzeba wykładni, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to z natury rzeczy ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego. Z kolei skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałoby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne jest ich wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy w ramach sformułowanego w tej sprawie zagadnienia prawnego (postanowienia Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2011 r., II PK 247/10, LEX nr 1274964; 21 października 2008 r., II PK 158/08, LEX nr 7386; 7 października 2020 r., II PK 158/19, LEX nr 3080067). Zatem nie do pogodzenia z oczywistością skargi jest stawianie w niej zagadnień prawnych wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy ani wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (postanowienia Sądu Najwyższego z: 14 kwietnia lipca 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662; 12 marca 2024 r., III USK 98/23, LEX nr 3699518). Nie jest bowiem możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste

(postanowienie Sądu Najwyższego z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903).

Skarżący nie zdołał wykazać, że skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie do rozpoznania. Należy zauważyć, że potrzeba wykładni przepisów prawnych występuje, jeżeli co do konkretnego przepisu prawnego brak jednolitego orzecznictwa albo też przyjęta i dominująca wykładnia jest oczywiście błędna lub kontrowersyjna. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy nie zachodzi potrzeba dokonania przez Sąd Najwyższy wykładni przepisu art. 9 ust. 4a w związku z art. 2c ustawy systemowej w zakresie podnoszonym przez skarżącego, gdyż wątpliwości na tle interpretacji powołanego przepisu zostały już wyjaśnione przez judykaturę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalilo się stanowisko, iż przedstawiony przez skarżącego problem wykładni art. 9 ust. 4a ustawy systemowej w kontekście ograniczeń w stosowaniu zasady zwalnającej zleceniobiorcę uprawnionego do emerytury lub renty, który pozostaje w stosunku pracy, z podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia był już przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa. Przede wszystkim wykładnia art. 9 ust. 4a ustawy systemowej została obszernie omówiona w wyroku Sądu Najwyższego z 21 marca 2019 r. (II UK 548/17, LEX nr 2638597), w którym stwierdzono, że zawarte w art. 9 ust. 4a ustawy systemowej zastrzeżenie „odsyłające” do ust. 2c tego przepisu powoduje, że zleceniobiorca uprawniony do emerytury lub renty, pozostający równocześnie w stosunku pracy, nie będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia tylko wówczas, gdy wynagrodzenie uzyskiwane przez niego w ramach stosunku pracy osiągnie kwotę co najmniej równą kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę (art. 18 ust. 4 pkt 5a ustawy systemowej, wyroki Sądu Najwyższego z: 21 marca 2019 r., II UK 548/17, LEX nr 2638597; 20 kwietnia 2021 r., II USKP 38/21, LEX nr 3219903; 27 kwietnia 2021 r., II USKP 37/21, LEX nr 3252364; postanowienia Sądu Najwyższego z: 22 listopada 2022 r., II USK 723/21, LEX nr 3487802; 24 lipca 2023 r., III USK 394/22, LEX nr 3598683; 16 lutego 2023 r., II USK 35/22, LEX nr 3549740; D. Dzieńsiuk (w:) Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz, red. K. Antonów, Warszawa 2024, art. 9). Co do zasady każdy zleceniobiorca w świetle art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy

systemowej podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym niezależnie od tego, czy jest uprawniony do emerytury i renty z wyjątkiem osób wymienionych w art. 6 ust. 4 ustawy systemowej, a więc uczniów i studentów do 26 roku życia. Zwolnienie zleceniobiorcy z tego obowiązku wynika natomiast z faktu równoczesnego pozostawania w stosunku pracy, który na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy systemowej wyprzedza inne tytuły podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, co dotyczy również emerytów i rencistów w świetle art. 9 ust. 4 w związku z art. 9 ust. 4a ustawy systemowej. Dlatego właśnie emeryci i renciści, tak jak pozostali zleceniobiorcy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umów zlecenia, jeżeli równocześnie nie pozostają w stosunku pracy.

Zawarte w art. 9 ust. 4a zastrzeżenie „odsyłające” do art. 9 ust. 2c, przy uwzględnieniu gramatycznych reguł wykładni, należy rozumieć w ten sposób, że sytuacja prawna zleceniobiorcy uprawnionego do emerytury lub renty będącego równocześnie pracownikiem jest regulowana treścią pierwszego z wymienionych przepisów, co oznacza, że nie podlega on obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu umowy zlecenia, a podlega im jedynie z tytułu stosunku pracy tylko wtedy, gdy nie będzie wypełniała hipotezy ust. 2a. Należy przyjąć, że ocena sytuacji prawnej zleceniobiorcy uprawnionego do emerytury lub renty, pozostającego w stosunku pracy, dokonywana z uwzględnieniem regulacji art. 9 ust. 2c ustawy systemowej powinna „wyprzedzać” ocenę dokonywaną wyłącznie na podstawie jej art. 9 ust. 4a. W praktyce z możliwością zastosowania zasady, w myśl której zleceniobiorca uprawniony do emerytury lub renty pozostający w stosunku pracy nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia, będziemy mieli zatem do czynienia wtedy, gdy podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu pozostawania w stosunku pracy osiągnie kwotę określoną w art. 18 ust. 4 pkt 5a (to znaczy kwotę minimalnego wynagrodzenia za pracę), na co jednoznacznie wskazuje brzmienie zdania drugiego art. 9 ust. 2c *in fine*, które nie określa wymienionych tam „innych tytułów”, a zatem obejmuje także osoby pozostające w stosunku pracy. Jednakże, gdy podstawa wymiaru składek z tytułu pozostawania w stosunku pracy będzie niższa niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, zleceniobiorca uprawniony

do emerytury lub renty pozostający w stosunku pracy będzie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym również z tytułu wykonywania umowy zlecenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 16 lutego 2023 r., II USK 35/22, LEX nr 3549740). Ten pogląd został przyjęty przez Sąd Najwyższy zarówno w przywołanym wyżej orzeczeniu, jak i w wyrokach z: 20 kwietnia 2021 r. (II USKP 38/21, LEX nr 3358857) i 27 kwietnia 2021 r. (II USKP 37/21, LEX nr 3252364) oraz postanowieniach Sądu Najwyższego z: 8 sierpnia 2023 r. (I USK 41/23, LEX nr 3592122), 8 sierpnia 2023 r. (I USK 303/22, LEX nr 3722973), 19 września 2023 r. (I USK 242/23, LEX nr 3720391), 20 września 2023 r. (I USK 25/23, LEX nr 3609447), 22 listopada 2023 r. (I USK 40/23, LEX nr 3631016), co świadczy o utrwaleniu jednolitej linii orzeczniczej. Ponadto, należy również wziąć pod uwagę, że na użytek zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego dla osób wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia porównuje się podstawę wymiaru składek w danym miesiącu, stanowiącą iloczyn umówionej stawki godzinowej i liczby godzin przepracowanych w tym miesiącu, z minimalnym wynagrodzeniem za pracę (wyroki Sądu Najwyższego z: 22 października 2020 r., II UK 362/19, OSNP 2021 nr 12, poz. 134; 27 stycznia 2021 r., II USKP 3/21, OSNP 2021 nr 11, poz. 126; postanowienie Sądu Najwyższego z 11 stycznia 2023 r., II USK 170/22, LEX nr 3507355). W związku z tym zasadne było stanowisko Sądu Apelacyjnego, który o obowiązku zapłaty składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne z tytułu umowy zlecenia rozstrzygnął w oparciu o powoływaną wykładnię (postanowienie Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2023 r., I USK 303/22, Legalis nr 2972026).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżący w istocie ogranicza się jedynie do lakonicznego kontestowania przyjętego przez Sąd Apelacyjny stanowiska, przedstawiając własną interpretację spornych przepisów. We wniosku brak jest zatem odpowiedniego wyводу prawnego, który rzeczywiście wskazywały na potrzebę wykładni przepisów prawnych. Skoro jak dowiedziono powyżej, judykatura wypracowała jednolite reguły interpretacyjne, nie zachodzi powoływana wątpliwość w wykładni ani rozbieżność w orzecnictwie. W kulturze prawa stanowionego argumentem walidacyjnym zawierany w uzasadnieniach pozostają nie tylko przepisy prawne, lecz także wcześniejsze rozstrzygnięcia w zakresie stosowania prawa. Praktyka orzecznicza staje się

sprawdzianem jakości prawa i oceny potrzeby wprowadzenia jego modyfikacji. Zestawianie responsywnego modelu prawa z koncepcją sylogistyczną w zasadzie stanowi zatem model ilustrujący rozwój prawa. Sądy obu instancji w niniejszej sprawie uznały, że J. M. w spornym okresie był uprawniony do emerytury i równocześnie był zatrudnionym u innego płatnika w oparciu o umowę o pracę, z której tytułu we wykazanych w zaskarżonej decyzji miesiącach nie osiągał minimalnego wynagrodzenia za pracę. Wobec tego na podstawie art. 9 ust. 2c i 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych podlegał, jako zleceniobiorca, obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartej z płatnikiem składek umowy zlecenia. Skoro zatem Sądy *meriti* orzekły zgodnie z przyjętą i zaprezentowaną wykładnią spornych przepisów nie do zaakceptowania są zarzuty skarżącego rażącego naruszenia prawa.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono stosownie do art. 98 k.p.c., art. 98 § 1¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

[SOP]

[ał]